

Nový model soutěže pív

A New Model for Beer Competitions

FRANTIŠEK FRANTÍK, PAVEL ČEJKA

Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, a. s., Lípová 15, 120 44 Praha 2 / *Research Institute of Brewing and Malting, Lípová 15, 120 44 Praha 2, Czech Republic*

frantik@beerresearch.cz

Frantík, F. – Čejka, P.: Nový model soutěže pív. Kvasny Prum. 57, 2011, č. 3, s. 58–63.

Počet soutěží pív pořádaných v naší republice stoupá, a zvyšuje se rovněž poptávka po zařazování speciálních a málo obvyklých pív. To přináší řadu metodických problémů – počty vzorků s podobnými vlastnostmi jsou nízké, takže předpokládané kategorie často nelze naplnit; je velmi obtížné standardními způsoby, které využívají porovnávání vzorků mezi sebou, určit pořadí vzorků, potřebné pro udělování cen. Model vychází z nominačního principu, známého v jiných oblastech (na veletrzích, při uměleckých soutěžích apod.). Tento princip dovoluje posuzovat vedle sebe vzorky s výrazně odlišnými vlastnostmi a počet udělených cen je odvozen přímo od sensorické kvality vzorků, nikoli od relace mezi nimi. To umožní na minimum redukovat počet soutěžních kategorií. Metodika rovněž omezuje mechanické aplikace matematických kritérií a daleko více pracuje s kvalitativním přístupem: hodnotitelé neudělují body, které se nějakým způsobem sčítají, ale nominuje vzorky na některou z cen. Novinkou je rovněž zavedení dvou subkomisí: odborné (panel expertů) a laické (panel reprezentantů) s pevně danou vahou hlasů (60:40) a různým požadavkem na přístup k hodnocení každé z nich. To umožňuje zavést i tzv. eliminační etapu, která má za cíl vyřadit vzorky se závažnou vadou. Nový model byl prakticky realizován ve dvou ročnících soutěže pív Znojemský hrozen.

Frantík, F. – Čejka, P.: A new model for beer competitions. Kvasny Prum. 57, 2011, No. 3, p. 58–63.

The number of beer competitions organized in the Czech Republic increases and also the number of specific and novel beers entered into the competitions rises. That brings a lot of methodological problems. The number of samples with similar properties is low and therefore, the proposed categories often cannot be filled. It is very difficult to determine ranking of the samples needed for the awards by using the standard methods which are based on comparison. The new model is based on nominations, as known in other fields such as in festivals or art contests. This principle allows the judging of samples with distinctly different properties and the number of awards depends directly on the sensory quality of the sample rather than on comparison. The advantage is a reduction in the number of categories. The method also reduces mathematical calculations and more often applies qualitative approaches. The jury does not award points for addition but it proposes samples for the awards. The novelty is also the introduction of two subcommittees: an expert panel and a representative panel with fixed voting rights (60:40). Each panel has different requirements for its classifying approach. Additionally, it allows the establishment of a halfway step with the aim of eliminating samples with serious faults. This new model was tested in practice at two yearly holdings of the beer competition "Znojemsky hrozen" ("Znojmo Grape").

Frantík, F. – Čejka, P.: Neues Modell des Bierwettbewerbes. Kvasny Prum. 57, 2011, Nr. 3, S. 58–63.

In der Tschechischen Republik steigen die Nummer der Bierwettbewerbe und die Nachfrage nach speziellen und ungewöhnlichen Bieren ständig zu. Dies bringt eine Reihe der methodischen Probleme, zum Beispiel die Zahl der angemeldeten Muster mit ähnlichen Eigenschaften ist zu niedrig, was bringt Probleme die Kategorien mit den speziellen Bieren zu belegen, im diesen Falle ist es unter Anwendung der Standardmethoden sehr schwierig die Reihenfolge von speziellen besiegbaren Bieren festzustellen, was für die Medaillenverleihung nötig ist. Ein neues Modell der Bierauswertung geht von dem nominationen Prinzip aus, das aus den anderen Wettbewerben (die Messe, künstlerischen Wettbewerbe) bekannt ist. Das Prinzip ermöglicht die Biere mit beträchtlich unterschiedlichen Eigenschaften laut ihren sensorischen Werten zu beurteilen, die gegenseitige Korrelation unter den Biermustern jedoch nicht akzeptiert wird. Dies ermöglicht auch die Zahl der Wettbewerbskategorien auf das Minimum zu reduzieren. Die mechanische Applikationen von mathematischen Kriterien werden durch diese Methodik auch begrenzt, mehr arbeitet man mit einer wertmäßigen Annäherung. Die Bewerber geben keine Auswertungspunkte, die später auf einer unterschiedlichen Weise zusammengerechnet werden können, aber nominieren die ausgewählten Biere auf die verschiedenen Preisen. Als eine Neuigkeit gibt's auch eine Einführung von zwei Subkommissionen, die erste Subkommission stellt ein Panel von Experten (Panel von Experten) dar, die zweite Subkommission wird aus den Laien (Panel von Repräsentanten) zusammengesetzt. Am Anfang des Wettbewerbes wurden schon den beiden Subkommissionen eine feste Verteilung der Wiege von Auswertungsstimmen im Verhältnis (60:40) und eine Forderung auf den verschiedenen Zutritt zur Auswertung gegeben. Dies ermöglicht auch eine Einführung einer Eliminierungsetappe mit dem Ziel die Muster mit einem gravierenden Problem aus dem Wettbewerb auszuschalten. Das neue Modell der Auswertung wurde schon in den zwei Jahrgängen des Bierwettbewerbes „Znojemský hrozen“ angewandt.

Klíčová slova: pivo, soutěž, sensorická analýza, hodnocení

Keywords: beer, competition, sensory analysis, evaluation

1 ÚVOD

Soutěže pív se na našem území konají již déle než sto let, o metodice uspořádání a hodnocení těch nejstarších se však žádné informace nedochovaly. Před rokem 1989 byly tyto akce víceméně interní záležitostí concernu Pivovary a sladovny, publicita byla minimální a organizátorem byl Výzkumný ústav pivovarský a sladařský. Používalo se tzv. absolutní hodnocení – členové komise přidělovali známky v rozpětí 1–9 a podle součtu bylo vytvořeno konečné pořadí.

K zásadnímu obratu došlo krátce po roce 1989. Na počátku 90. let vzniklo hned několik soutěží, které (s jedinou výjimkou) dodnes nejen přežívají, ale počet vzorků i kategorií každoročně narůstá. Mnoho členů odborných komisí má zkušenosti i ze zahraničí, a to vše vyvolává silící tlak na změnu propozic soutěží a inovaci pravidel. Čím dál větší pestrost sortimentu, přičemž řada typů pív je u nás zastoupena několika málo nebo jednou značkou, také přímo volá po změnách. To vše vedlo autory k zamyšlení nad tím, jakou cestu zvolit, protože přímo převzít některé zahraniční zkušenosti z řady důvodů nelze.

1 INTRODUCTION

The beer competitions in our country have a tradition of more than 100 years, but there are no records of their organisations or the evaluation processes. Before 1989 these competitions were more or less an internal affair of the beverage industry almost without any publicity. They were organized by the Research Institute of Brewing and Malting. So called absolute evaluation was used in which the panel members gave points in range of 1–9 and the total determined the final ranking.

A fundamental change happened shortly after 1989. At the beginning of 90's several competitions emerged which (with one exception) not only survived but they have even more entries and a higher number of categories. Many members of the expert panels also have international experience. All these circumstances exert pressure for changing the competition propositions and the rule innovations. In addition a greater range of diversity combined with the fact that many types of beer are represented by few or even single brands calls for

V této práci se nevěnujeme obecným podmínkám, nutným pro úspěšné provádění senzoričké analýzy, které jsou popsány například v pracích [1, 2], pouze principům, na nichž jsou pořádány soutěže pív, a metodikám jejich hodnocení.

2 ZPŮSOBY HODNOCENÍ SOUTĚŽÍ PÍV

V zásadě existují dva možné principy soutěžního hodnocení: porovnávací a nominační.

2.1 Porovnávací princip

Na tomto principu je založena drtivá většina všech soutěží pív u nás i ve světě, ať už jejich vlastní uspořádání je jakékoli. Vzorky soutěží mezi sebou a v průběhu jednoho i více kroků (stupňů soutěže) jsou nakonec určena zpravidla tři nejlepší piva. Vlastní možnosti, jak kýženého cíle dosáhnout, jsou poměrně pestré:

- kooperativní postup* – několikačlenná komise ve vzájemné spolupráci určuje postup několika (nejčastěji tří) vzorků do další fáze soutěže. U nás je toto uspořádání neznámé, nutnou podmínkou je nezávislost členů komise a komunikační schopnosti, aby se předešlo manipulacím či neschopnosti dosáhnout dohody;
- relativní známky* – tento nejvíce rozšířený způsob, kdy hodnotitel seřadí piva ve svém souboru od nejlepšího k nejhoršímu a celkový součet známek z komise určí postupující nebo vítěze. Nespornou výhodou je jednoduchost hodnocení i výpočtu a omezení možnosti hodnotitelů taktizovat. Tato metoda je však nevhodná v případech, kdy se použije pro srovnání typově nesrovnatelných vzorků;
- absolutní známky* – existují dva základní modely: lze buď přidělovat známku za celkový dojem, nebo je celková absolutní známka součtem dílčích známek za vybrané parametry, které mají obvykle různou váhu. První z variant se dnes používá jen vzácně nebo v kombinaci s relativními známkami. Druhá je velmi běžná v zahraničí (stejný princip je užíván v mezinárodním měřítku u soutěží vín). Výhodou obou modelů je, že přinášejí i kvalitativní pohled na věc a jejich použití je zdánlivě jednoduché. Dávají však daleko větší prostor pro taktické úvahy (což má význam tam, kde komise tvoří přinejmenším zčásti odborníci výrobci soutěžních pív). Zejména u druhé varianty se však často vyskytuje nechuť hodnotitelů používat známky z krajů vymezeného intervalu pro daný parametr, a výsledkem pak je, že celková známka drtivě většiny pív je koncentrována do malého bodového intervalu blízko průměru. Problému lze čelit pouze systematickým výcvikem členů komise, což není jednoduché zejména z časového hlediska.

Podrobněji se popsaným modelem věnuje publikace autorů Frantík-Čejka [3].

Jak již bylo řečeno, všechny zmíněné metody jsou založeny na vzájemném porovnávání soutěžících pív – některé přímo (a, b), jiné nepřímo (c), kdy hodnotitel sice boduje piva na sobě nezávisle, ale o postupu či vítězi nakonec rozhoduje srovnávací tabulka založená na součtu bodů. Hodnověrnost výstupů takovýchto uspořádání (zejména nejčastěji používané metody b) je přímo závislá na typové podobnosti pív, které dostane člen komise k posouzení. Je totiž subjektivně prakticky nemožné určit, které ze dvou pív odlišného charakteru je lepší. Lze je proto bez problémů použít u rozšířených typů pív (u nás světlé ležáky, světlá výčepní piva a nealkoholická piva, dost dobře i u tmavých výčepních pív a ležáků). Ve velkých zahraničních soutěžích s několika tisíci vzorky a mnoha desítkami kategorií i subkategorií rovněž nebývá problém najít dostatek pív podobného typu k porovnání.

U speciálních pív a pív u nás neobvyklých (svrchně kvašená či ochucená piva) jsou v podstatě jen tři možnosti: ojedinělé druhy nezařazovat, slučovat piva různých typů do jedné či několika málo kategorií nebo hledat jiné způsoby hodnocení. Málomocný organizátor se rozhodne přihlášené pivo kvůli typové odlišnosti nezařadit, většina se uchyluje ke kategoriím s volnou definicí a výsledky jsou pak často dílem náhody.

Dlouholeté zkušenosti s pořádáním soutěží přivedly autory k myšlence použít metodu hodnocení, založenou na odlišném principu – nominačním.

2.2 Nominační princip

Tento princip není ničím novým, používá se desítky let na řadě veletrhů a přehlídek produktů v doprovodných soutěžích těchto akcí (proto se pro něj často používá termín „přehlídkový“). Na soutěži pív však – pokud je nám známo – nikdy aplikován nebyl ani u nás, ani v zahraničí. Podstatou je, že každý vzorek je posuzován zvlášť (na

changes. For of all these reasons the authors considered another approach since, for a number of reasons the international experience cannot be directly applied.

The general conditions which are necessary for a successful sensory analysis have already been described in other studies, for example [1, 2]. This study only deals with the principles for organising beer competitions and with the evaluation methodology.

2 EVALUATION METHODS FOR BEER COMPETITIONS

In principle, there exist two possible approaches for the evaluation: the comparative and the nomination methods.

2.1 Comparative method

The majority of beer competitions in the Czech Republic and in the world are based on the comparative approach regardless of other arrangements. The samples are compared at one or more levels in the competition and in the end usually the three best beers are selected. There are many ways to reach this desirable honour.

- Cooperative method* – a panel of several co-operating members usually select three beer samples which proceed to a further stage of the competition. This approach is unknown in the Czech Republic. It assumes that there are independent panel members with good communication skills in order to prevent manipulations or an inability to reach an agreement.
- Relative ranking* – this approach is widely spread. Each panel member ranks the beers from the best to the worst and then a total sum of all marks determines the qualifiers or the winner. An indisputable advantage of this approach is the simplicity of both the evaluation and the assessment of the winners. It also cuts down the opportunity for panel members to manipulate the results. This method however is not suitable for incomparable types of beers.
- Absolute ranking* – two basic variations exist: either the points are given for general impression or the total mark is a sum of partial points for chosen parameters usually with different impacts. Nowadays, the first variation is seldom used or only in combination with relative ranking. The second variation is very popular abroad. The same approach is used for the evaluation of wines in international competitions. The advantages of both variations are the benefit of judgement of a beer quality and their apparent simplicity. However, they open the field to manipulations and tactical calculations especially if the panel members are associated with the producers of the beers involved. Furthermore, particularly with the second variation the panel members often do not use the full scale of points for the given evaluation parameters. The result is that the total marks for the majority of the beers in the competition are concentrated in a small interval around the average. This problem can only be solved by a systematic training of the panel members. This is not an easy task particularly with respect to time.

As already mentioned, these approaches are based on comparison, some of them direct (a, b) the other indirect (c). The panel members rank the beers albeit independently however the winner is determined from a scoreboard based on the sum of the points. The validity of these methods, particularly of the most popular method b), depends directly on the evaluated beers being of similar types. It is virtually impossible to determine which beers from different types are better. Therefore, these approaches can be used without difficulties only for the evaluation of common types of beers (in the Czech Republic for lager beers, draught pale beer and non-alcoholic beers). It can also be used for dark draught and lager beers. Also in big international competitions involving several thousands of samples and many categories and subcategories it is no problem to find enough beers of a similar type to compare.

These approaches are described in more detail by Frantík and Čejka [3].

There are only three possibilities for the evaluation of special beers (according to Czech Republic rules the special beer is bottom fermented beer 11°P and more) and in this country uncommon beers (for example top fermented beers or flavoured beers): exclusion of the rare beers from the competition, or combining beers of different types in the same category or looking for a different evaluation model. Only a few organisers refuse a beer already submitted in the competition solely because of type dissimilarity. Most of them class the beers in a category with a free definition and the results are often completely odd.

Nominace: Nominace na některou z cen vyjádřete číslicí vyjadřující hodnotu navrhované ceny (1, 2, 3). Pokud vzorek nenominujete na žádnou z cen, napište 0

Poučení k nominacím

- v případě, kdy některý parametr ohodnotíte známkou 2, nelze vzorek nominovat na žádnou z cen;
- nominovat na **1. cenu** nelze vzorek, u něhož ohodnotíte známkou 1 více než dva parametry;
- nominovat na **2. cenu** nelze vzorek, u něhož ohodnotíte známkou 1 více než tři parametry;
- nominaci 0 lze uvést i v případě, kdy vzorek splňuje všechny výše uvedené podmínky

Dne 20xx

Podpis hodnotitele:

Pro práci členů panelu expertů je důležité, že jsou ve svých rozhodnutích o nominacích vázáni několika konkrétními kritérii, které mají znemožnit získání ceny pro vzorky, které mají jednu závažnou či větší počet méně závažných sensorických vad.

3.2 Panel reprezentantů

Panel reprezentantů má úlohu zjednodušenou, protože nejde o speciálně cvičené degustátory. Postupuje podle protokolu na *obr. 2* a jedinou jeho úlohou je navrhnout ocenění pro některé vzorky podle celkového dojmu (stejně jako panel expertů dostává i specifikaci neobvyklých pív, pokud ji přihlašovatel dodá).

Obr. 2 Vzor nominačního protokolu panelu reprezentantů

PROTOKOL – PANEL REPREZENTANTŮ O NOMINACÍCH VZORKŮ V KATEGORII	
Vzorek č.	Nominace

Nominace: Nominace na některou z cen vyjádřete číslicí vyjadřující hodnotu navrhované ceny (1, 2, 3). Pokud vzorek nenominujete na žádnou z cen, napište 0

Pokud jsou při sestavování komisi dodrženy proporce obou panelů, nemůže dojít k tomu, aby některou z cen získalo pivo, které má závažnější sensorickou vadu.

3.3 Vyhodnocení výsledků

V legendě k protokolu (*obr. 3*) jsou uvedeny podmínky pro získání některé z cen. Pro praktické využití v některé soutěži je samozřejmě možné podmínky zpřísnit či uvolnit.

Obr. 3 Vzor protokolu o vyhodnocení soutěže

VYHODNOCENÍ SOUTĚŽE						
Kategorie:						
Kód vzorku	Značka	Počet nominací				Ocenění
		1. cena	2. cena	3. cena	0	

Legenda:
0 – nenominován. V případě vyloučení vzorku v eliminační fázi zapíše V.

Parameters: Express the parameters in figures
0 (without reservations)
1 (moderate reservations)
2 (severe reservations)

*) Mismatch Fill in this column only in the category of unusual beers when a submitter describes some specific characteristic and only in cases with moderate or severe reservations or in the case of a different palate than described.

Nomination: Express the nomination for any awards in figures reflecting the proposed position (1, 2 or 3). If you do not nominate the sample for any award fill in 0.

Comments on the nominations:

- In case that any of the parameters are rated with figure 2 the nomination for any awards is not permissible.
- The nomination for the 1st prize is not permissible if the sample is rated with figure 1 for more than two parameters.
- The nomination for the 2nd prize is not permissible if the sample is rated with figure 1 for more than three parameters.
- The nomination 0 (no nomination) can also be used in cases where the sample fulfils all listed conditions.

Date..... 20xx

Signature of evaluator:

For the work of the expert panel members it is important to be bound by some specific criteria which do not allow awards for samples with one severe or with more than one moderate sensory reservation.

3.2 Representative panel

The representative panel has a simplified task, since the members are not specially trained tasters. They have to use the report in *Fig. 2*. Their only task is to suggest awards for some samples according to a general impression. As with the expert panel they also get the specification of the novel beers if available.

Fig. 2 Example of a nomination report for the representative panel

REPORT- REPRESENTATIVE PANEL SAMPLE NOMINATION IN CATEGORY..... IN THE COMPETITION.....	
Sample No.	Nomination

Nomination: Express the nomination for any awards in figures reflecting the proposed position (1, 2 or 3). If you do not nominate the sample for any award fill in 0.

As long as the proportions of both juries comply with the directive it cannot happen that a beer with any severe sensory reservation could receive an award.

3.3 Evaluation of the results

The conditions for obtaining any award are given in the comments below *Fig.3*. Of course, for practical use in a particular competition it is possible to tighten up or loosen the conditions.

Fig. 3 Example of the evaluation report

EVALUATION OF BEER COMPETITION						
Category:						
Sample code	Brand	Number of nominations				Award
		1 st Prize	2 nd Prize	3 rd Prize	0	

Ocenění:

- vyjádřete symboly 1 (1. cena), 2 (2. cena), 3 (3. cena), 0 bez ocenění
- u vzorku s absolutně nejvyšším počtem nominací (resp. vyšším počtem nominací na 1. cenu při shodě) uveďte za hodnotu ocenění symbol C

Podmínky pro udělení cen**První cena:**

- nejméně 12 nominací na jakoukoli cenu a
- počet nominací na první cenu je vyšší než součet počtu nominací na druhou a třetí cenu

Druhá cena:

- nejméně 11 nominací na cenu a
- součet počtu nominací na první a druhou cenu je vyšší než počet nominací na třetí cenu

Třetí cena:

- nejméně 10 nominací na cenu a
- vzorek nesplňuje některou z podmínek na získání vyšší ceny

Dne: 20xx

Podpisy:

Comments on the nominations:

0 – no nomination If the sample was already taken out during the elimination stage fill in V.

Awards:

- Express the nomination in figures 1 (1st prize), 2 (2nd prize), 3 (3rd prize) 0 no award.
- In the case that two samples have the same amount of nominations add the symbol C to the sample with the highest number of awards or with a higher number of nominations for the 1st prize

Conditions for awards**1st prize:**

- At least 12 nominations for any prize and
- the number of nominations for first prize must be higher than the sum of nominations for second and third prizes

2nd prize:

- At least 12 nominations for any prize and
- the sum of nominations for first and second prizes must be higher than a number of nominations for third prize

3rd prize:

- At least 10 nominations for any prize and
- the sample does not comply with any condition necessary for obtaining a higher prize.

Date.....20xx

Signature of evaluator

3.4 Soutěžní kategorie

Na rozdíl od metod založených na porovnávacím principu, vymezení soutěžních kategorií a jejich jemné dělení není v tomto uspořádání soutěže zásadní pro práci komise (členové panelů samozřejmě musí vědět, jaký druh piva posuzují), protože piva nejsou porovnávána mezi sebou. Mají však význam z hlediska prezentace výsledků veřejnosti. Je proto možné, aniž by byl jakkoli narušen mechanismus soutěže, vyhlásit kategorií větší počet nebo naopak při nižším počtu přihlášených pív, je slučovat – počet oceněných pív by měl zůstat stejný.

3.5 Možnosti využití

Metodiku lze uplatnit při jakékoli soutěži pív v případě, kdy organizátor předpokládá možnost udělovat více než jednu cenu za každé pořadí. Po určité úpravě vyhodnocovacích kritérií ji lze použít i v soutěžích, které se drží vžitého modelu jednoho oceněného na každém pořadí. Své uplatnění však najde nejspíše právě v případě, kvůli kterému byla vyvinuta – pro soutěže speciálních a neobvyklých pív, případně i pro soutěže s „otevřenými“ kategoriemi.

Jednou z výhod je, že umožňuje udělit větší počet cen než obvyklé tři, což zvyšuje atraktivitu akce pro přihlašovatele. Současně tento možný nárůst je přirozený, vychází z kvality, deklarované počtem nominací na konkrétní ceny a matematický proces vyhodnocování je minimalizován.

Výše popsaný model soutěže pív má samozřejmě i svá omezení. Je náročnější na čas, a zejména klade nároky na složení hodnotitelské komise, především na její odborný panel. Členové obou panelů (a panelu expertů zvláště) by měli typy pív, které se v soutěži objeví, znát a umět rozeznat jejich základní atributy. Pokud dojde při výběru členů komisí k podcenění tohoto požadavku, mohou být vyřazena piva s neobvyklými, nicméně jejich typu odpovídajícími vlastnostmi, jako závadná. Nemá ani velký význam tento model uplatňovat v soutěžích běžných typů pív, kde hodnocení například pořadím je standardní a vyhovující.

Nevýhodou je rovněž zvýšený nárok na technický štáb, pokud se ceny vyhláší již na místě – až do kompletního vyhodnocení není známo, kolik cen a v jaké kvalitě bude uděleno, což poněkud komplikuje práce při přípravě diplomů.

4 SOUTĚŽ ZNOJEMSKÝ HROZEN

V době přípravy této publikace proběhly dva ročníky soutěže Znojemský hrozen, která je doprovodnou akcí pivovarské části stejnojmenného mezinárodního festivalu zaměřeného na gastronomii, konaného každoročně v polovině září. Organizátorem soutěže je agentura Port, s.r.o., odborným garantem Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, a.s.

3.4 Competition categories

Unlike the methods based on the comparative approach it is not a crucial task of the jury to assess different competition categories because the beers are not compared against each other. Of course, the panel members must know which type of beer they are evaluating. The categories are however important in terms of the presentation of the results to the public. Consequently it is possible to introduce more categories or through smaller numbers of beers submitted fewer categories. Neither the mechanism of the competition nor the number of beer awards would be affected.

3.5 Possibilities for usage

This method can be applied to every beer competition if the organiser plans to honour more than one award for each rank. After a small modification of the evaluation criteria it could also be used for competitions with a common model of only one prize for each rank. However, the method will probably mostly be used for competitions for novel beers or for competitions with “open categories”. That is for which it was developed.

The main advantage of this method is the possibility to honour more than one beer in each category. This increases the attractiveness of the competition for the submitters. Simultaneously, the increase in the number of awards is based on the sample quality expressed by the amount of nominations and the mathematical manipulation is minimised.

The method however also has its limitation. It is more time consuming and demanding with regards to the constitution of the evaluation panels, especially that of the expert panel.

The members of the panels, especially of the expert panel should know the types of beer entered into the competition and be able to recognise their fundamental attributes. If this condition is undervalued the danger is that beers with unusual but for beer type typical attributes will fail. However, it is pointless to apply this method in competitions for common types of beers. In these cases the evaluation using the ranking method is common and fully compliant. A disadvantage is also an increased demand for the technical staff. If the winners are announced immediately at the end of the competition then it remains unknown until the total completion of the evaluation just how many prizes and in which rank are to be awarded. That could rather complicate the preparation of diplomas.

4 COMPETITION ZNOJEMSKY HROZEN

During the building up of this publication the new evaluation method was tested in two annual competitions of “Znojemsky hrozen” (“Znojm Grape”) which were part of the brewery section of the international

Soutěže proběhly za účasti 26 a 32 pív z komerčních pivovarů, v obou byly vyhlášeny tři kategorie (světlá speciální piva, polotmavá a tmavá speciální piva, neobvyklá piva). K dispozici je tak šest sad výsledků, přičemž počty pív v každé z nich byly velmi odlišné – od pěti do dvanácti soutěžících pív. Panel expertů byl v obou ročnících téměř stejný, panel reprezentantů naopak téměř úplně obměněný. I přesto, že soubor výsledků je dosud poměrně malý, jisté obecné trendy lze zaznamenat.

- 1) Přes odlišnost ve složení obou komisí se jen vzácně vyskytly případy neshody mezi oběma panely (byly zaznamenány u třech vzorků z celkových 58, kdy jeden panel většinově určité pivo nominoval a druhý prakticky vůbec).
- 2) Míra shody uvnitř panelů je rovněž poměrně vysoká – zhruba třetina všech vzorků získala dvě a méně nominací, další přibližně třetina se pohybovala okolo čísla 10, což je minimum nutné na získání třetí ceny, 6 pív získalo 15 a více nominací (v jednom případě 19 z dvaceti možných), zbytek byl v pásnu 3–8 nominací.
- 3) Počet udělených cen se pohyboval mezi třemi až šesti (souvislost mezi celkovým počtem vzorků v kategorii není nijak markantní, i když nejnižší počet cen se dost pochopitelně týkal početně málo obesaných kategorií).
- 4) Rozdělení jednotlivých cen u všech šesti sad výsledků se shodlo v jediném parametru – pokaždé byla udělena právě jedna první cena. Tento fakt ovšem může být výsledkem náhody, a teprve další ročníky akce potvrdí, zda byla volba požadavků na jednotlivé ceny správná, nebo budou potřeba určité korekce (z mediálního hlediska je existence právě jednoho prvního místa velmi výhodná). U druhých a třetích míst bylo rozdělení velmi nepravidelné. Ani jednou nenastala varianta typická pro porovnávací princip – jedno první, druhé a třetí místo. Nejčastěji (čtyřikrát) byla zastoupena všechna umístění (jednou s distribucí 1-2-3, zbylé tři případy byly jiné). Ve zbylých dvou případech druhá nebo třetí cena udělena nebyla.

Z uvedených dvou ročníků ještě nelze dělat definitivní závěry o životaschopnosti popsaného uspořádání, zatím se však zdá, že jediným problémem by mohl být další nárůst počtu vzorků, a to zejména pro práci panelu reprezentantů přímo v místě konání akce, kde je určité časové omezení. Princip soutěže však dovoluje přizpůsobit průběh soutěže podmínkám (rozložit ji na více etap), omezení je pouze v časových možnostech členů komise.

Poděkování

Metodika je výstupem projektu **Výzkumný záměr MSM6019369701** – „Výzkum sladařských a pivovarských surovin a technologií“.

Literatura

1. Čejka, P., Kellner, V., Čulík, J., Horák, T., Jurková, M.: Moderní metody hodnocení výsledků senzorické analýzy. *Kvasny Prum.* **48**, 2002, s.114–119.
2. Ingr, I., Pokorný, J., Valentová, H.: *Senzorická analýza potravin* (2. vyd.). MZLU, Brno, 2007. ISBN 978-80-7375-032-9.
3. Frantík, F., Čejka, P., Čapková, V.: Soutěže pív v České republice. *Kvasny Prum.* **51**, 2005, 378-383.
4. Frantík, F., Čejka, P., Škach, J., Čapková, V.: *Organizace a vyhodnocení soutěží speciálních a neobvyklých pív*. Metodika MZ 02-09, Praha, 2009.

gastronomic festival of the same name held in the middle of September. It was organised by agency Port Ltd. and the experts were vouched for by the Research Institute of Brewing and Malting Plc.

In the competitions firstly 26 and then next year 32 beers from the commercial breweries were submitted and in both years three categories were declared – Pale Special Beers, Semi Dark/Dark Special Beers and Novel Beers so that 6 evaluation series resulted. The numbers of beers in the different categories varied from 5 to 12. The expert panels in both years were almost identical whereas the representative panels were almost completely changed. Despite the fact that the evaluation series were rather small it was possible to recognize certain general trends.

1. Despite the different setups of both panels the cases of disagreements were few. Only with 3 samples out of a total of 58 samples was a particular beer nominated by the majority of one panel whereas almost not at all by the other panel.
2. The agreement rate within the panels was also relatively high. About one third of the samples received two or less nominations and another third got about 10 nominations (10 nominations is a minimum for receiving an award). Six beers got 15 or more nominations and the rest received 3–8 nominations. In one case a beer received 19 nominations out of a possible 20.
3. The number of beers honoured varied from 3 to 6. This did not depend directly on the total number of samples in the category, although naturally, the smallest number of awards was given in the category with only a few submitted beers.
4. The distribution of the awards in all 6 evaluation series only agreed in one parameter. Each time only one 1st prize was awarded. Nevertheless, this fact could be coincidental and only further competitions will confirm the right choice of requirements for the individual prizes or a necessity for some corrections. From the media point of view only one award for the 1st prize is very favourable. The numbers of 2nd and 3rd prizes given were very irregular. It never happened however that only one prize was awarded for each rank, which is a very typical situation when using a comparative method. Most times (four times) more awards were given for each rank. Once the distribution was 1-2-3. The other three distributions were different. In the remaining two series 2nd and 3rd prizes were not awarded.

After the use of the new method in only two annual competitions it is not yet possible to make definitive conclusions about its suitability. One potential problem is namely an increased number of samples submitted. It would put the panel members evaluating directly at the place of the competition under time pressure. The principles of this method are however very flexible. They allow for adjustment of the process of the competition to the required conditions, for example, an expansion into more phases. The only real restriction is the time availability of the panel members.

Acknowledgments

This study was carried out with the support of **Research Project MSM6019369701** (Research of malting and brewing materials and technologies).

Translated by Eva Paterson

Recenzovaný článek / Reviewed paper

Do redakce došlo / Manuscript received: 6. 1. 2011

Přijato k publikování / Accepted for publication: 8. 2. 2011